

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5. uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5.60. — Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — Inzerati: štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin., za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inzerati po dogovoru. Inzerati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavici: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. pošto-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Pravna znota.

Državno sodišče se je bavilo z gorenjsko volitvijo v mestni kuriji in je pritožbe, ki so se vložile proti sestavi volilnih listin glede vpisa kmečkih volilcev v mestno kurijo zavrnilo.

Nam dosedaj niso znani razlogi te sodbe. Po časnikarskih poročilih bi se dalo domnevati, da se je pritožba zavrnila iz formalnih ozir, in v tem slučaju bi stvar ne bila končno razsojena, ampak le zavlečena. Če pa je državno sodišče zavrnilo pritožbo iz meritornih razlogov, potem je razišodba pravopomotna.

Mi smo na tem mestu že enkrat povdarjali svoje stališče glede spornih volitev in na tem stališču vztrajamo kljub razišodbi dražavnega sodišča.

V tej stvari se mnogo govori o nekem kompromisu med klerikalci in vlado, na eni in med naprednjaki na drugi strani. Takrat, ko se je sklepal novi volilni red za deželni zbor, izlivali so se iz ust klerikalnih voditeljev in iz ust vlade celi govorniški potoki o lojalnosti, o honetnem postopanju v prihodnosti in sicer v tej smeri, da se v mestni kuriji brez dovoljenja naprednih poslancev ne bo nič premenilo. Ta kompromis se je prelomil od strani vlade in od večine pri sklepanju občinskega volilnega reda in pri sestavi volilnih listin. Tu se nehote spominjamo modrih besed, ki jih je izustil umirovljeni naš poslanec na nekem shodu: Gospodje volilci! Politika je grda reč. Grdo je, če se ne drži dana beseda! Vendar nas ta dogodek ni prav nič presenetil in zaradi tega ga tudi ne preso- jamo iz tragičnega stališča.

Nikjer ni zaupljivost manj na mestu, nego v politiki. Sicer se pa obstoj in čistost kake kurije sploh ne da zasigurati po kompromisu poleg zakona. Ali se tak kompromis zлага z zakonom, potem je nepotreben, ali pa ne, potem je brez veljave. Vlada in stranke se menjavajo in nihče se ne more zanesti da bodo nasledniki izpolnjevali obljube prednikov. Predno preidemo na prednje vprašanje, bi se radi dotaknili le mimogrede zelo važne točke.

Kje tiči glavna moč klerikalne in kje glavna hiba napredne stranke? V dejstvu, da si je prva preskrbela velik reservoir volilcev, iz katerega zajema, ki da zaslobo, kadar obstruira in iztiska od vlade koncesije, napredna stranka pa tega ne uvažuje. Ne gre namreč, da je kdo v teoriji, za splošno, v praksi pa za kurijalno volilno pravico, ne gre to ne pri državnem ne pri deželnem zboru.

Napredni sloji ne bodo prej prišli do moči v deželi, dokler v tem oziru stranka, ali tisti, ki pride za njo temeljito ne reformira starega programa, dokler se stranka ne dokoplje do stališča, da ji take manipulacije vlade in klerikalcev ne bodo več škodovale. Vendar to le mimogrede. V pravnem oziru je postopanje vlade pri sestavi volilnih listin zgrešeno v dvojnem oziru.

Če bi bila vlada predložila kranjskemu deželnemu zboru načrt volilnega reda na podlagi splošne volilne pravice, bi morda pri večini ne bila našla nikakega odpora. Tega pa vlada neče; vlada vzdržuje za deželne zbere interesno zastopstvo. Če pa je to načelo vzakonjeno, potem je nedo- sledno in nezakonito, da se ne vpošteva pri upo- rabi zakona.

Census 8 kron za volilno pravico v deželni zbor je integrugoci del deželnega volilnega reda, za vsako premembo deželnega volilnega reda je potrebna dvetretjinska večina in občinski volilni red, ki se je sklenil z navadno večino, te določbe ne more premeniti. Kdor stoji na tem stališču, ne po- bija veljavo občinskih volilnih sestav, ampak se le brani, da bi posegali volilni redi v delokrog, ki jim je zabranjen po deželni ustavi.

Po vladinem mnenju imajo vsled § 13. volilnega reda za deželni zbor v občinah, ki ima tri volilne razrede v prvem in drugem volilnem raz- redu volilno pravico vsi volilci ne glede na census, v tretjem razredu pa samo tisti, ki plačajo najmanj osem kron direktnih davkov. Če je census potreben za tretji razred, ni razvideti, zakaj bi ne bil potreben za prvi in drugi razred.

V občinah z manj nego tremi volilnimi razredi pa imajo volilno pravico tisti, ki plačujejo po dve

tretjini davka ali vsaj osem kron. Če torej volilni red za občinskega, ne posebej kvalificiranega vo- lilca zahteva census osem kron, je to integrugoci del deželne ustave. In če je pozneje sklenjeni občinski volilni red volilce drugače razredil, nego stari občinski volilni redi, pridejo ti volilci pri vo- litvah v deželni zbor le v poštev, če za doščajo zahtevi censusa sicer pa ne. Vsako drugačno postopanje ima pomen, ne le zavihati voščeni nos zakona, ampak zakon obglaviti.

Se bolj jasna pa je cela stvar, če se oziramo na določbe § 14 volilnega reda.

Bistvo kurij obstoji v tem, da se omeji in na- tančno določi število volilcev v vsaki kuriji, kakor hitro ne omaja temelj, na katerem sloni v tem oziru kurija, je padla že kurija sama.

Zaradi tega določa § 14. da nihče ne sme voliti v kuriji velikega posestva in obenem v v drugi ali tretji kuriji. Volilni red prizna pluralno volilno pravico le v četrti kuriji, izključuje pa jo v vseh ostalih knrijah. To načelo pa je deželna vlada porušila.

Kranjski deželni predsednik, deželni glavar, ljubljanski škof in korarji, par milijonarjev, ki jih imamo v deželi, smejo v starih treh kurijah voliti le enkrat in imajo z všteto četrto kurijo le dva glasova. Ti kmetje pa, ki imajo kako fliko v mestnem okrožju, so volilci v kmečki kuriji, kjer stanujejo, kar je prav, obenem so volilci v mestni kuriji, kjer plačujejo par vinarjev davka in so ko- nečno še volilci v četrti kuriji, imajo torej tri glasove. Zakon izključuje izvrševanje volilne pravice v dveh izmed starih treh kurij, deželna vlada pa jo dopušča.

S tem pa je poražen zakon, ki določa kurije sploh in poražen zakon, ki določa, da se v sta- rih kurijah ne sme voliti dvakrat.

S. L. S. ima na deželi toliko volilcev, da bi jih brez škode lahko oddala nekaj našim mestom. Ugovarjati bi se torej znalo, da se bo temu prišlo v okom na ta način, da se ti volilci izbrišejo iz listin kmečke kurije.

Ali tudi to se po zakonu ne sme zgoditi, ker § 14 določa natanko, da če je kak volilec

PODLISTEK.

Na Prešernovem grobu.

Dne 6. julija 1913. govoril profesor Makso Pirnat.

Častilci Prešernovi! Nekateri, ki vsak dan hodimo mimo njegovega groba, žal, večkrat ho- dimo premalomarno. Nekateri, ki ste danes v ve- likem spoštovanju do tega velikega moža prvič umerili korak k dragi gomili njegovi. Kaj naj vam povem o Prešernu! Mnogokrat razmišljam o njem, čestokrat govorim ljubi naši srednješolski mladini o njem, vendar sem sedaj v zadregi, da bi spričo tako mile in odlične družbe našel pravih besed, v katerih bi dal duška mojemu sedanjemu sveča- nemu razpoloženju. Naj rečem nekaj o Kranju in o Prešernu.

Kranj — Prešeren! Koliko lepih, a tudi grenkih spominov nam budita ti dve besedi.

Bilo je pred dobrimi sto leti. Tam izpod široko- plečatega Stola na Gorenjskem se je odpeljal pre- prost kmečki voz. Nanj pa je sedel nadarjeni ži- vahen deček, Ribičev France iz Vrbe, pisal se je Prešeren, ki ga je žeja po uku, kakor goljufiva kača speljala v svet. Pot je vedla skozi naše ča- stitljivo mesto. Tako je bil Kranj priča prevažnega dne v Prešernovem življenju, dne polnega lepih naklepov, blagih želja, tajnega hrepenenja. Nastopil si težko pot, in polno nevarnosti, Ribičev France. A ne boj se, saj te je Stvarnik obdaril z redkimi

duševnimi darovi in spremlja te blagoslov ljubeče matere.

Kranj je bil priča Prešernovega vhoda v živ- ljenje.

Kranj je bil priča tudi Prešernovega izhoda iz življenja. Zgodilo se je to 8. februarja 1849. Po dolgem mučnem telesnem in duševnem trpljenju se je zglasila zadnja ljubica in odpeljala Prešerna iz doline solzâ, bridkosti in reve. Že preje je klical v dnevih nesreče smrt, naj se ne mudi predolgo in naj ga reši. Sedaj je res prišla in dne 10. fe- bruarja 1849. je legel Prešeren tukajle mirno v jamo, v kateri ga več ne predrami glasni hrup nadlog.

Na temle majhnem prostoru trohne Prešer- novi posmrtni ostanki. Razpeli so že v prah in pepel. Nam pa je ostala po tem velikem možu izvanredno bogata dedščina: droben zvezek pesmi, katerih vsaka je zase dragocen diamant.

Rodile so se te pesmi iz Prešernove ne- sreče. Iskal je kakor vsak zemljan sreče. Za- man! Zaželjene službe mu niso dali, da bi bil postal sam svoj gospod; zgodaj mu je prišlo spō- znanje goljufivega sveta; ljubljena deklica ga ni uslišala; umiral mu je prijatelj za prijateljem; njegov narod se je nahajal v obupnem stanju. Temna zarja je obdajala njegovo mladost, a še ta zarja je zgodaj zašla; potem pa je prišlo nanj toliko udarcev in klofut sovražne usode, da mu je postala koža podplat, neobčutljiv, nesprijemljiv za

življenske nadloge. In tako je zapel pesmi, ki so jih rodile solze in vzdihljaji. Po teh pesmi je razlita pesnikova kri, pa naj si bodo to globokoobčuteni lirični spevi, ali nedosežne balade in romance, ali božajoče gazele, ali kakor iz granita sklesani so- neti, ali mogočni epični spev „Krst pri Savici“, porošen od srebrnih pen bobnečega slapa in od valov skrivnostnega Bohinjskega in živahnega Blejskega jezera. Bolelo ga je, da Slovenec ne ljubi matere, vanj upajoče, da na tleh leže sloven- stva stebri stari; vroče prošnje je pošiljal v nebo, naj se to usmili Slovencev in naj jim podari Orfeja, ki bo z močjo svoje pesmi otajal sinove Krajna in potolažil bratske razprtije, Ta Orfej je postal Slovincem on sam. In v pesmih svojih nam je zapustil svoj evangelij; evangelij gorečega do- moljubja, evangelij odkritosrčne bratovske ljubezni. Pa je izrekel tudi sladko nado, da se nam bodo vremena zjasnila.

Nesmrtna ie slava in veljava njegovih poezij. Ako kdo, se je tega zavedala naša Čitalnica. Ona je čuvarica njegovega groba, na katerega je vedno vodila svoje mile goste, je pa skušala biti tudi čuvarica njegove pesniške oporoke.

Zato nas je tudi danes Čitalnica povedla semkaj k nepozabni Prešernovi gomili. Sredi le- pega kranjskega polja počivaš tu, naš ljubi France. To polje! Osem let že hodim po njem; vedno bolj spoznavam lepoto njegovo in lepoto našega planinskega ozadja in vedno bolj tudi umevam

mestne in kmečke kurije član več občin, sme voliti le tam, kjer redno stanuje ali pa tam kjer plačuje najvišjo svoto, nikakor pa ne sme voliti v obeh kurijah, ker ti volilci stanujejo po vaseh in plačujejo tam davke, bilo bi torej protizakonito, črtati jih v kmetski kuriji in prenesti v mestno kurijo.

Mi smatramo za popolnoma jasno, da postopanje deželne vlade nasprotuje obstoječemu zakonu in da je rzsodba državnega sodišča, če se je pritožbo in merilo zavrnila, pravno pomotno.

Ko pridejo prihodnje volitve, bodo le tisti župani postopali pravilno, ki teh okoličanskih volilcev ne bodo sprejemali v listo mestnih volilcev.

Ni sicer upati, da bi bila takim argumentom pristopni sedanja deželna vlada v Ljubljani. Ali potem je zopet odprta pot na državno sodišče. In mi ne dvomimo, da bo državno sodišče storjeno pravno pomoto popravilo.

Petdesetletnica „Narodne čitalnice“ v Kranju

v dneh 4., 5. in 6. julija 1913.

Konec meseca junija so nabili po vogalih našega prijaznega mesteca mojstrski izvršene lepake. Predstavljali so lepaki Kranj in njegovo veličastno planinsko ozadje in vabili na redko slavnost — na petdesetletnico naše Narodne čitalnice. Res nestrpno smo pričakovali slavnostnih dni. In so napočili in Kranj je zaplapol v narodnih zastavah. Pomladilo in poživilo se je staro naše mesto, kakor se pomladita starček in žena, ki si ob zlati poroki na zveste, še vedno ljubeče prsi pripneta dehteče šopke.

Dne 4. t. m. zvečer so se vršile

podoknice

na čast tukaj bivajočih častnih članov Čitalnice, tistih mož, ki so si za društvo pridobili posebnih zaslug in katerim je društvo v hvaležno priznanje podelilo največjo čast, s katero razpolaga: častno članstvo. Samo dobro znana imena: Vinko Majdič, Ciril Pirc, Ferdinand Polak, Vilko Rus, dr. Edvard Savnik in Karel Savnik. Pri podoknicah so sodelovali korporativno: Sokoli, Gasilno društvo s svojo godbo, Čitalnica s svojim pevskim zborom. Godba (kapelnik Arnold Wlassak) je igrala vesele poskočnice in pevski zbor (dirigent Viktor Šmigovec) peval primerne pesmi. V svitu neštetihih lampijončkov se je sprevod pomikal po mestu. Ulice so oživele, stotine ljudi, domačinov in tujih, so šetale po njih; vsak pa je ustavil korak pred stanovanjem Čitalnice in občudoval Mayrjevo hišo št. 3., ki je vsa žarela v okusno sestavljenih električnih lučih. S stolpa so se razlegali udarci poznih ur, a mesto se še ni moglo pomiriti od vselega razpoloženja.

Izrednega duševnega užitka je prinesel udeležencem

jubilejski koncert,

ki se je drugi večer vršil v lepi in vrlo akustični Sokolovi dvorani. Če živahni skladatelj Oskar Dev vodi pevsko četo, vemo, da je uspeh zagotovljen. Skrbno je bil sestavljen program koncerta. Poleg

starih priljubljenih pesmi (Ipavčev „Kdo je mar“, Jenkova „Strunam“) tudi proizvodi iz najnovejše dobe (Adamičeva „Polonica“, Schwabov „Večer na morju“, Försterjeve „Povejte, ve planine“). Poslušalec se je lahko poučil, kako se je začela naša skladbena umetnost in kako se je v zadnjem času povzdignila na moderno stališče. Pevci so bili nenavadno razpoloženi, z navdušenjem so jim vrel glasovi iz grl, pesmi so vzbudile med občinstvom slavnosti primerno navdušenje. Umetnika A. Trost in Ivo Trost sta nam nudila razkošne glasbene naslade s svojimi mojstrskimi točkami. Pesem „Kdo je mar“ je spretno spremljal nalašč za ta večer sestavljeni orkester, pri katerem so sodelovali nekateri člani godbe gasilnega društva in razentega gospa Milena dr. Zakrajšek (Škofja Loka) in gosпода Ivan Leitgeb (glasovir) in Jožef Lapajne (harmonij). Solo točke so peli gospodje: Josip Meden, Konrad Geiger, Makso Dachs in Vilko Rus. — Pri petju so požrtvovalno pomagali učitelji pevci iz okolice (Jožef Lapajne, Peter Jočič in Rudolf Zore, pri orkestru pa Franc Rojina. Anton Trost je igral pesem „Reves le bonheur eiteint“, v kateri Smetana naravnost pretresljivo slika ugašujočo življensko srečo, potem mehki Chopinov Nokturno v Des-duri in moderno, z brilantnim humorjem prožeto humoresko Rahmaninova. Ivo Trost pa si je izbral bujno moderno skladbo „Andantino quasi Alegretto iz H-mol koncerta (Saint-Saëns) in pesem „A la cingara“ iz drugega koncerta Weniawskega, ki se odlikuje s krepkim, ritmom. Za orkester je posodil harmonij preč g. duhovni svetnik Valentin Aljančič, glasovir pa je prepustila gdčna Ana Omersa. Iskrena jima hvala.

Slavnostni prolog, katerega je iz posebne prijaznosti zložil vrli naš Engelbert Gangl, je s posebnim navdušenjem in krepkim povdankom govoril g. Leopold Mikuš in vzbudil med občinstvom ono zanimanje in razpoloženje, ki je potrebno, ako naj ima tak večer zaželjen moralni uspeh. Koncert je privabil odlično množico hvaležnih poslušalcev, ki so prostorno dvorano do zadnjega kotička napolnili. Udeležili so se med drugimi koncerta gosподje: veleindustrialec Vinko Majdič, poslanec Ciril Pirc, viši okr. zdravnik dr. Edvard Šavnik, skladatelj Anton Lajovic, okrajni glavar Franc Schittnik, gimn. ravnatelj Ignacij Fajdiga, i. dr.

Dan pravega slavja pa je bil 6. julij 1913, po svoji veličastnosti podoben 16. avgustu 1863., ko so otvorili društvene prostore, in 13. avgusta 1893, ko je Čitalnica obhajala tridesetletnico. Od vseh strani so že v zgornjih dopoldanskih urah prihajali mili gostje od vseh strani, od blizu in daleč, z vlaki, vozovi in peš. Opoldne so se zbrala došla društva, odposlanstva kakor tudi posamezniki v prijazni Zvezdi, odkoder se je razvil skozi mesto.

svečan izprevod.

Društva in odposlanstva so se porazvrstila takole: Godba prost. pož. brambe v Kranju, Gorenjska sokolska župa, ki so jo tvorila društva; Telovadno društvo Sokol z ženskim oddelkom v Kranju, Tržiški Sokol, Radovljiški Sokol in Škofje-lški Sokol, vsi z zastavami; Gasilno in reševalno društvo iz Kranja, Gasilno društvo iz Tržiča, Slovanska čitalnica iz Trsta (z zastavo), Šentjakobska

Izlet v Egipt.

Popotni in zgodovinsko-kulturni utisi.

Dalje.

Največja in najveličastnejša grobišča so seveda vladarska. V prvotnih časih izgledajo te piramide stopničasto, orjaške zgradbe pri Gize so pa že gladkejše. Stavaišča te vrste se obdrže do l. 1500. pr. Kr. Značilen jim je poševno, v skalovje isklesan rov, ki je vodil do s kamni zaprtega hodnika, po katerem se je dospelo do rakve. Če se slučajno ravno pri gizeških piramidah nahaja več rogov, izhaja to od poznejše preembe stavbenega načrta ali od prezidav. Mesto vhodišča in s tem združenega žrtvenika so bili pred grobišči kraljev pravcati templji, katerih ostanki so se deloma še ohranili.

Razn že omenjenih nagrobnih stavb se nahajajo še ogromna v živo skalo sklesana grobišča, v katerih se kakor v piramidah najdejo, izpeljani v malem, glavni prostori egiptovske palače.

Grobovi revežev so vsebovali samo navadno jamo, v kateri jih je bilo mnogokrat cela množica pokopana. Le malokrat se najde kak nagrobnik. Kakor pri nas!

Ohranjena kiparska in slikarska dela starih Egipčanov vzbujajo občudovanje. Mi si ne moremo tolmачiti, kako je bilo možno s priprostim tedanjim orodjem vstvarjati take umetnine, zlasti ker je bila snov zelo trda (porfir, bazalt). Kar se predvsem kiparstva tiče, se odlikuje delo z izvrstnim prikazanjem portreta in veliko ljubeznijo do narode očito zlasti v slikah iz živalskega življenja.

V prvi dobi so najbolj pogosti kipi prikazujoče znanstvene osebe, sedeče v neprevelikih razmerjih, desno roko imajo na prsih, levo na stegnu. Izdelani so strogo simetrično. Višino doseže kiparstvo zelo zgodaj, že za časa graditeljev velikih piramid. Umetniki skušajo predvsem pogoditi izraz obličja in na njem zlasti oči, kar se jim dobro

čitalnica iz Trsta, Sloj. akad. fer. društvo Balkan iz Trsta, Ljubljanska čitalnica (z zastavo), Novomeška čitalnica, Kamniška Čitalnica (z zastavo), pevsko društvo „Slavec“ iz Ljubljane (z zastavo), Bralno društvo iz Tržiča (z zastavo), Bralno društvo iz Železnikov (z zastavo), pevsko društvo Podbreška lira iz Podbrezja, pevsko društvo Lira iz Kamnika (z zastavo) salonski orkester Sloga iz Kranja, podružnica trg. društva „Merkur“ iz Kranja, Narodna čitalnica v Kranju. Na izprevod so se z oken usipali dehteči šopki.

Izprevod se ustavi ob mestni hiši. Za besedo poprime

kranjski župan Ferdinand Polak.

V navdušenem nagovoru pozdravlja došle goste, častita Čitalnici k redkemu jubileju in povdarja njene velike zasluge za narodno življenje v Kranju. V imenu gostov odgovori predsednik tržaške čitalnice

dr. Egon Stare:

Veleblagorodni gospod župan! Slavno občinstvo! Za tople in iskrene besede s katerimi ste blagovolil, veleblagorodni gospod župan, kot poklicani zastopnik tega staroslavnega mesta, pozdraviti došlo deputacijo tržaške „Slovanske Čitalnic“ ter v obče primorske Slovence, izvolite prosim, sprejeti našo najprisrčnejšo zahvalo. V posebno čast si štejem, da mi je usojeno, Vam in vsemu tako ljubeznivemu in narodno probujenemu prebivalstvu staroslavnega kranjskega mesta, prisrčno se zahvaliti na tako lepem pozdravu in navdušenem sprejemu, ne samo kot zastopnik najstarejše slovenske Čitalnice — tržaške Slovanske Čitalnice, temveč da sem pooblaščen, izreči toplo zahvalo tudi imenom vseh primorskih čitalnic, ki so danes tu zastopane.

Z radostjo in veseljem odzvala se je tržaška Slov. Čitalnica., odzvali smo se primorski Slovenci prijaznemu vabilu naše jubilitinje, bratskega društva Narodne Čitalnice v Kranju, da skupno proslavimo znamenito 50 letno kulturno delo naše posestrime, ki si je za narodno probujanje in socialni napredek mesta Kranja priborila neocenljivih zaslug.

Prišli pa smo s tem večjim veseljem, ker danes morda prvokrat oficijelno v večjem številu tudi mi primorski Slovenci prisostujemo Vaši tako pomembni slavnosti.

Saj danes ne proslavlja samo 50 letnega kulturnega dela naše vrle posestrime njenega velikega historičnega pomena za narodno, kulturno in politično probujanje narodnega prebivalstva tega mesta, temveč danes slavimo z jubilitinjo tudi pravzaprav 50 letnico narodnega vstajenja in osamosvojenja danes tako narodnega prebivalstva staroslavnega mesta Kranja.

Prisostovati torej temu tako pomembnemu slavju, ki sega izven okvira narodne lokalne slavnosti, proslaviti kot najstarejša slovenska čitalnica skupno z našo posestrimo kranjsko Narodno Čitalnico 50 letni jubilej poštenega narodnega in kulturnega dela, smatrali smo za svojo sveto dolžnost.

Vsled tega pa izvolite vse vrlo, narodno svobodo ljubeče prebivalstvo mesta Kranja, Vi veleblagorodni gospod župan, kot njegov izvoljeni

Prešerna, ki je izšel iz tega romantičnega gorenjskega sveta.

In vsa ta bližnja in daljna okolica je posvečena po spominih za Prešerna. Na božjepotni gori sv. Jošta poje veliki zvon, ki se ponaša s Prešernovim napisom; v bližnjem Smartnem leži pokopan vrli šentjoški duhovnik Franc Julijani, čegar nagrobni spomenik nosi lepe Prešernove verze. V prijaznem Okroglem čuva Prešernov častilec in sorodnik miosignore Tomo Zupan lepo število dragih stvari iz Prešernove ostaline. Sava, pesnikova prijateljica iz mladih dni, poje nedaleč od tod svojo večno pesem, vsak korak po mestu našem nas spominja na Prešerna, ki je tu nad dve leti bival in tudi tu dokončal tek nemirnega svojega življenja. Tam proti severozahodu pa kipi v nebo Stol, ponosni čuvar rajskolepega kraja, ki nam je dal Prešerna.

Nesmrtni pesnik! Bodi ti sladak mir sredi te lepe pokrajine! Spolnila se ti je ena želja, da ležiš v dragi zemlji domači. Ako izpolnjujemo tvoj narodni evangelij, smemo upati, da bodo tudi naši vnuki in pravnuki spavali v sveti grudi domači. Bog varuj, da bi tujec segel po teh lepah krajih, ki so nam dali Prešerna, in morda nekoč po njegovem grobu zaničljivo stopil.

Prešeren, ti nas vodi, ti nas čuvaj, stopaj pred nami kakor je hodil pred Izraelci mogočen steber in jih varno izpeljal iz egiptovske sužnosti.

Ti mogočni prerok, ne izgini iz naše srede. Mi hočemo biti zvesti tvojim rodoljubnim in človekoljubnim naukom, čuvati hočemo tvoj grob in tvoj spomin. Bodi ti slava večna!

posreči. Najlepši kipi so pa iz l. 2000—1500 pr. K. Iz tega časa se je ohranil lep kip Amevanheta III, mnogo manjših kipcev in sfing. Posrečeno poglobljenje duševnega izraza in globoka resnost kraste spomenike te dobe.

V poznejšem času se spremeni melanholična resnost, ki diči prvotne umotvore, v nasprotje. Kipi te dobe kažejo neko posebljeno tiho srčno radost. Izza tedaj se je ohranilo primerno največ spomenikov, posebno lepa sta kipa boga Hon in neke boginje v kajirskem muzeju. Delno pešanje prave umetnosti je opaziti proti zaključku te dobe. Stvaritelji pazijo bolj na upodabljanje tedaj moderne široke obleke, frizuro in okraske, nego na živ izraz portreta.

Po l. 1200. pr. K. začenja hiter propad te umetnosti. Nad 600 let traja to stanje, nakar nastopi kratkotrajno poživljenje. Značilne za to „renesanso“ so izborna izražena glave duhovnikov. Žal, da se je iz tega časa zelo malo ohranilo. Kakor hitro pa zavladajo Ptolomejci, je s pristno staro egipčansko umetnostjo pri kraju; zmagujoča helenska kultura provzroči, da se ali ustvarjajo samo grška dela, ali glavni del kipa postava samo grška in obdaja to grško telo in glavo edino le obleka in okraski starih prebivalcev Ponilja, včasih tudi narobe, vse skupaj pa je neokusna mešanca, ki žali umetniško čuteče oko.

Lepi so reliefi, ki se dele v ploščate in poglobljene, t. j. take, pri katerih kamnoseki niso odstranili podobe obdajajoče ploskve. Najvzornejši so nastali v času 5. dinastije in deloma še izvrstno ohranjeni, (mastaba Ti-jeva o Sakari). Poznejša dela te vrste, ki se jih je žal največ ohranilo v Gornjem Egiptu, niso dosegla starih vzorov, v ptolomejski dobi pa naravnost posurovela. Ne le, da so bila svetišča z reliefi naravnost preobstuta, torej že radi fega neokusna, je tudi delo samo na sebi banalno, ljudje in bogovi so uprizorjeni v takih, debelostnih razmerjih, da so jim udje in obrazi videti napihnjeni. Radi teh nesrečnih mojstrov

predstavitelj in Ti vrla posestrima sprejeti od obali sinjega jadranskega morja navdušene narodne pozdrave tržaške Slovanske Čitalnice in vsega slovanskega prebivalstva največjega slovenskega mesta, našega največjega emporija, slovenskega Trsta.

Pogled na morje pogled v širni svet! Morje je izvor politične moči naroda. Narod ne obogati samo po morskemu trgovini, morje razvija tudi splošne moči ob morju bivajočega naroda. Ob morju se je pričela prva civilizacija, od tam se je razširila šele v notranjost.

Kar ima svetska civilizacija in kultura lepega pokazati, blagostanje, gospodarsko razvito življenje in največje čine človeškega poguma, najdemo v deželah ob morju, vse je morje vzgojilo od Fenicjanov, Grkov in Rimljanov dalje, bili so vedno narodi bivajoči ob morju, vedne avantgarde človeške civilizacije.

Tudi mi Slovenci bivamo ob morju, tudi mi hočemo imeti izhod na morje, — izhod v širni svet. Tam doli na jugu, v trgovskem mestu Trstu bide slovenski rod ljut narodnostni boj za svoj obstanek, predobro znajoč, kako važna za celokupni slovenski narod je v gospodarskem in političnem oziru pozicija, katero zavzema, in predobro se zavedajoč, da se mora slovenskemu narodu za vsako ceno ohraniti in še bolj utrditi njegov edini izhod na morje v naši edini veliki trgovski metropoli, v Trstu.

Mi tam doli v Trstu bolje kot kje drugod čutimo, da narodnostni boj še ni končan, temveč nasprotno, da še le pričinja. Luč politične svobode, ki je zasijala avstrijskim narodom l. 1866. ni jim prinesla narodne svobode. Politična svoboda brez narodne svobode pa nima cene. Tam kjer vlada v uradih, v šolah in v javnem življenju, kakor pri nas, samo tuj jezik, tam ni prave svobode, tam ni demokracije, kajti tam vlada aristokracija in sicer najgrša aristokracija, aristokracija jezika.

Radi tega ne poslušajmo krivih prorokov. Naša glavna skrb kot slej mora biti, zavarovati si pred vsem svojo narodnost in jezik kot neizogibno in pravno podlago demokratične enakosti. Obvarovanje in vzgoja narodnosti je prvi moralni zakon, kateremu ne sme derogirati nobena druga pozitivna zapoved. To nam drastično potrjujejo tudi najnovejši historični dogodki.

In ker danes narodno probujena gorenjska metropola slavi pravi narodni praznik, proslavljajoč 50 letno narodno in civilizatorično delo svojega najstarejšega narodnega društva, Narodne Čitalnice, prišli smo tudi mi primorski Slovenci na to lepo narodno slavnost v namenu, da podkrepimo Narodno Čitalnico in sploh vse kranjsko prebivalstvo v tem njegovem domorodnem početu.

Vam, veleblagorodni gospod župan, reprezentantu tega lepega mesta bratsko vračam Vaš srčni pozdrav, v nadi, da bode tudi v bodočnosti Narodna Čitalnica delovala v prid in korist prelepe gorenjske metropole in našega naroda, in v prepričanju, da bode tudi današnja slavnost pomnožila ono zlahtno seme, iz katerega naj našemu narodu vskljuje toli zaželjena enakopravnost in zlata narodna svoboda!

Konec prih.

POLITIČNI PREGLED.

Z balkanskega bojišča.

Razne vesti, ki so prihajale dan za dnevom z bojišča, so si tako nasprotovale, da dolgo ni bilo mogoče spoznati, katera izmed vojskujočih se strank, da je na boljsem. Srbska poročila so naznanjala suhoparno srbske zmage, zamolčala pa niso tudi neuspehov. Bolgarske vesti, ki so bile

skaz poznejšega časa, je egiptovska plastika po krivici zelo razkričana.

Naravnost vzorni so proizvodi egipčanske umetne obrti iz kiparstva, fejanse, posebno pa iz kovinarstva in iz zlatarstva. V vseh teh delih kažejo ti stari obrtniki toliko spretnosti, da njihovih del nobeno z vsemi modernimi sredstvi in iznajdbami podprto posnemanje ne doseže.

Čisto nova doba napoči za Ponilje z nasledniki Aleksandra Velikega, v prvi vrsti Ptolemejci. Dozdaj v največjih narodnih mejah usponjena grška kultura začne zavojevati orijent. Grške šege, umetnost in znanost si pribore vstop, ne uničijo pa tujih kultur, narobe, v mnogih ozirih se prilagodijo verskim in družabnim razmeram tujih narodov, iz česar se polagoma razvije mešana, novogrška kultura ali hellinizem, matj poznejše rimske kulture in babica renesanse. Žalibog imamo iz stavbinstva te dobe v Egiptu le malo ostankov. Največ v Aleksandriji, po duhu in času čisto grški ustanovitvi. Na mestu, kjer se je nahajal nekdanji orjaški in veličastni Serapejev tempel, sameva zdaj edino velikanski steber, zvan Pompejev. Deinkrates, ženični stavbenik Aleksandra Velikega, je proizdružil oba stavbinska načina orijentalški in grški v veličastni harmoniji in sezidal zgorej omenjeno svetišče, čegar velikost kažejo samo razvaline, katerega lepoto je pa vsaj v velikih potezah še užival v 16. stoletju italijanski potovalec Pigafetta, videč po aleksandrijskih hišah krasno nastenje, vzeto iz ruševin tega svetišča.

Dalje prih.

kaj redke, so venomer povdarjale bolgarske uspehe. Tem bolj gostobesedno pa je slavilo Srbom sovražno dunajsko časopisje takozvane bolgarske zmage, iz česar je takoj razvidno, da bi bila končna bolgarska zmaga in končni srbsko-grški poraz na korist Germanstvu in na škodo Slovanstvu. Saj pa tudi sedi na bolgarskem prestolu kralj nemškega pokolenja, ki se gotovo da prej izrabiti v nečiste nemške namene, kakor pa slovanski kralj Peter v Belgradu. Ne dvomimo, da bo tudi bolgarska politika še pravočasno spoznala ulogo, katero so ji namenili na škodo ne samo balkanskih, ampak tudi drugih Slovanov Nemci.

Najnovejša poročila z raznih bojišč poročajo, da so se razmere zasukale neugodno za Bolgare. Brez dvoma je temu krivo v veliki meri dejstvo, da je imela na vojaške načrte in odredbe odločilen vpliv Danevova politika. General Savov je izdal načrt, po katerem naj bi vdrla glavna moč bolgarske armade iz Sofije čez Pirov v osrčje Srbije, dočim bi druga bolgarska armada držala srbske glavne čete na Ovčjem polju v Macedoniji. Toda ta načrt, ki bi brzkone uspel, je zavrgel ministrski predsednik dr. Danev, ker se je bal, da bi utegnili to razdražiti Srbom prijazno Rusijo. Zato je Savov odstopil, njegov naslednik Dimitriev pa je izdelal v največji naglici drug vojni načrt. Slabe posledice vmešavanja politike v vojaške zadeve se kažejo in utegnejo imeti za bolgarsko armado in državo strašne posledice.

Bolgarski poraz v Macedoniji.

Po večdnevni zelo krvavih bojih pri Kočani, ob reki Bregalnici in pri mestu Štipu se je brezprimernemu naporu Srbov posrečilo, da so vrgli nazaj celo bolgarsko armado, ki se umika proti bolgarski meji. To umikanje je zelo težavno in nevarno, ker se umika vsled nedostajanja dobrih cest bolgarska armada večinoma po slabih gorskih potih. Druga velikanska nevarnost pa preti umikajočim se Bolgarom od juga, kjer nevzdržema potiskajo Grki čete bolgarskega generala Ivanova nazaj, tako, da utegnejo priti Grki Bolgarom v bok in za hrbet.

Bolgarski neuspehi pri Knaževacu.

Ne dosti bolje se godi Bolgarom na severnem bojišču, kjer so dosegle spočetka po bolgarskih in nemških poročilih bolgarske čete precejšnje uspehe. Tudi tukaj so Srbi premagali Bolgare in baje popolnoma uničili bolgarske čete. Napad bolgarskih čet na Vlasino je bil popolnoma odbit.

Bolgari prosijo za mir.

Z ozirom na to slabo stanje na bojiščih je popolnoma razumljivo, da se je obrnila bolgarska vlada na rusko vlado s prošnjo, da naj Rusija posreduje med vojskujočimi se strankami. K temu sili Bolgarijo pač tudi Rumunija, ki mobilizira proti Bolgariji celo svojo armado. Bolgarija sicer pravi, da želi pogajanja na podlagi srbsko-bolgarske pogodbe, ta ni dvoma, da ji služi to edino namenu, da se izogne Bolgarija prevelikemu ponižanju. Kajti kako bi mogla Bolgarija resno misliti na to pogodbo, za koje razveljavljenje se je ravno začela bratomorna vojska. Poroča se, da Srbija in Grška ne nasprotujeta mirnemu sporazumu, toda le na ta način, da se za stalno rešijo vse preporne točke, ker bi sicer utegnili Bolgari izkoristiti premirje za ojačenje svojih vojaških pozicij. Srbi vsled ruskega vpliva ne bodo baje zvišali zahtev, ki so jih stavili pred vojno. Ostane naj jim Veles, Prilep, Bitolj in Ohrida, dočim zahtevajo Grki Kavalo, Seres, Dojrana in Dramo. Da bodo Bolgari držali pogodbo, zato naj garantirata Rusija in Francija.

Rumunija.

Nad vse sramotno ulogo je igrala ves čas balkanske vojne Rumunija. Dokler so se balkanski zavezniki borili proti Turkom, so gledali Rumuni le oddaleč. Ko pa so bili bolgarski voji vezani pred Odrinom in Cataldžo, so zahtevali in izsilili pošteniaki Rumuni bolgarsko mesto Silistrijo z okolico. Zdaj, ko so Bolgari zopet v stiski, mobilizira Rumunija celo armado, da zopet brez boja izsili precejšen kos ozemlja. Da se jim to posreči, ni dvoma, nedvomno pa je tudi, da se bo bolgarski narod ohranil to ravnanje v spominu.

Ruska politika na Balkanu.

Da se meri na Balkanu politika trozveze s politiko tripelentente, je znano. Dočim vodi prvo skupino Avstro-Ogrska, načeljuje tripelenteni Rusija, ki je uničila z ustanovitvijo balkanske zveze turško državo in takorekoč popolnoma izrinila iz Balkana nemški vpliv. Zdaj, ko se je vnela proti volji Rusije na Balkanu med zavezniki samimi bratomorna vojna, je ruska diplomacija zopet z vso vnemo na delu, da se obnovi in razširi balkanska zveza, ki naj obsega vse balkanske države ne izvzemši Rumunijo in Turčijo. Če se to Rusiji posreči, bode po mnenju nemškega časopisja car narekoval politiko celi Evropi, ne bode več daleč čas, ko se vname boj na življenje in smrt med Germanstvom in Slovanstvom.

Demisija ogrskega trgovskega ministra.

Trgovinski minister Beöthy je demisijoniral iz zdravstvenih ozirrov. Naslednik mu bo grof Harkani.

Narodno-gospodarstvo.

Na tedenski semenj v Kranju, dne 7. julija 1913 se je prignalo: 133 glav domače govede, 0 glav bosanske govede, 14 glav hrvaške govede, 6 telet, 308 prešičev, 1 ovca. — Od prignane živine je bilo za mesarja: 90 glav domače govede, 14 glave bosanske govede, 2 prešičev. — Cena od 1 kg žive teže 86 v za pitane vole, 82—84 v za srednje pitane vole, 78—80 v za nič pitane vole, 84 v za bosansko (hrvaško) goved, K 1.— za teleta, K 1.14 za prešiče pitane, K 1.60 za prešiče za rejo.

Tržne cene

na tedenskem semnju v Kranju, dne 7. julija 1913

Pšenica	100 kg	K	23.—
Rž	" "	"	22.—
Ječmen	" "	"	20.—
Oves	" "	"	21.—
Koruza stara	" "	"	21.50
Koruza nova	" "	"	19.50
Ajda	" "	"	24.—
Proso	" "	"	21.—
Deteljno seme	" "	"	—.—
Fižol ribničan	" "	"	—.—
Fižol koks	" "	"	—.—
Grah	" "	"	—.—
Leča	" "	"	—.—
Pšeno	" "	"	30.—
Ješprenj	" "	"	28.—
Krompir	" "	"	—.—
Mleko 1 l	" "	"	—20
Surovo maslo 1 kg	" "	"	3.50
Maslo 1 "	" "	"	3.—
Govedina I.	1 "	"	1.80
Govedina II.	1 "	"	1.72
Teletna I.	1 "	"	2.—
Teletna II.	1 "	"	1.80
Svinjina I.	1 "	"	2.—
Svinjina II.	1 "	"	1.80
Prekajena svinjina I. 1 kg	" "	"	2.20
Prekajena svinjina II. 1 "	" "	"	2.—
Slanina I.	1 "	"	2.—
Slanina II.	1 "	"	1.70
Jajca 7 kom.	" "	"	—40

DOPISI.

Jeseniške novice.

Blagoslovljen je temeljnega kamna pri novi slovenski šoli se je vršilo v nedeljo ob navadnih ceremonijah. Pri slavnosti je bil navzoč tudi gosp. deželni poslanec Pogačnik. Pri običajnem udarcu z kladivom, je izrekel pomenljive besede: „Za slovenske ideale.“ Te kratke besede so gotovo zelo spekle našega župnika, in njegovo vladajočo kompanijo, ker so pri tej priliki prezrli vse tukajšne domačine. Možeje ki so osiveli pri delu za občni blagor in slovensko stvar in kateri imajo gotovo več zaslug v šolskem vprašanju kot vsi fajmoštri in Čebuli, niso bili vabljeni. Oficielno so pa bili vabljeni in so se vabilu tudi odzvali zagrizeni nemški nacionalci. Zakaj? No to nam pokaže morda bodočnost. Svetujemo, da naj ta korak S. L. S. razmišljajo tisti godrnjači, ki so mnenja, da je klerikalec dober Slovenec. Sto in stokrat so že dokazali klerikalci, da so samo takrat Slovenci, kadar jim to kaj nese, drugače pa so slični prebivalkam javnih zavodov, katerih parola je: Vse za denar.

Pisalni stroj so si naročili, naši občinski očetje, oziroma fajmošter in Čebulj. Kaj pa je na tem? 120. K pač lahko vrže tako zafurana občina kot je naša za tako igračo. Ej, kjer je krava, pa naj ba še tele. Človek bi mislil, da se samo ti preklicani liberalci ne strinjajo z klerikalnim luksusom, a glej ga šmenta. V nedeljo je pa neki občinski svetnik prav hudo robantil, češ, kaj nam treba takega zapravljanja. Ko se je gradila železnica, ko je bilo dela in pisanja petkrat več, pa se je vse naredilo. Sedaj pa, ko je na rotovžu toliko uslužbencev, da so drug drugemu na potu, se je moralo pa takoj vreči toliko denarja v stran in to za tako nepotrebnost. Mesto zastav, ki so vihrale na stavbišču nove šole, je dejal, da bi bilo boljše, ko bi se obesilo na drogeve občinske zapravljičve. Mi se seveda ne strinjamo z možakarjem, namreč tistim obč. svetovalcem, ki je bil izvoljen v obč. zastopstvu na katoliški podlagi. Trdno smo pa uverjeni, da vlada v kompletnem klerikalnem občinskem odboru stroga disciplina.

Občinski tajnik. Ne bi pisali o tej malenkostni osebi, ki sitnari poleg prepirljivega Čebula na jeseniškem rotovžu kakor tudi se ne zmenimo za marsikoga drugega, ki privandra s culico pod pazduho na Jesenice. Ali to človeče si dovoljuje stvari, katerih ni mogoče zamolčati. Da je g. Potrata zagrizen klerikalec, to se razume, ali da je tudi skrajno surov in neolikan, tega dozdam nismo vedeli. Pretekli teden je imela opravka na županstvu neka gospa, ki je skoziškos odločna narodnakinja. G. Potrata pa je menda mislil, da bo najprej ustrašil dotično gospo, če se pokaže z odurnimi vprašanji in prevzetnimi odgovori. Pa se je zmotil. Gospa je navzlic policajevim nesramnim pikantnim opazkam, katere bi pristojale bolj

v kakšni zakotni — morda Čebuljev — pajzel kakor v občinski urad, povedala odločno, da je on kakor tudi vsi drugi, radi davkoplachevalcev tukaj, ne pa občani radi tajnika. To je seveda grozno pogrelo g. Potrato, ki ni vaju odgovorov, tako da se je tako daleč spozabil, da je gospo z brutalno silo vrgel skozi vrata. Torej tako naj ravnajo občinski uslužbenci z davkoplachevalci. Da bi že vsak pritepenec pometal z nami ter brisal roke ob naše žene. Še tega se nam manjka. Taka posurovela služinčad bi bila morda na mestu kje v hribih, pri nas imamo pa klerikalnega divjaštva na ulici in po gostilnah več kot preveč in sedaj naj bi trpeli, da se to tudi na magistratu upelje. Svetujemo Skubicu, naj predlaga pri občinski seji, da se nemudoma naroči nekaj ducatov brošure „Olikani Slovenec“ za občinske uslužbenice. G. Potrata naj dobi seveda dva iztisa, ker sicer bo treba te peteline drugače navaditi dostojnosti.

Britof. Pa enkrat tudi nekaj iz našega kraja v vaš častiti list. Dolgo smo molčali. Pa saj veste, kako je pri nas na kmetih. Obilo težkega dela in le komaj da vzame človek pero v okorno roko. A danes Vam imamo javiti, da smo vendar dobili težko zaželjene in še težje pričakovane cevi, da bomo v slučaju ognja saj imeli s kom gasiti. Nedvomno je to zasluga našega skrbnega odbornika Štrukljevega ata, da smo dobili to, kar so drugje že pozabili. Ta Štrukljev ata pa ni samo odbornik, še mnogo drugih šarž ima. Saj tako se pobaha po gostilnah. No, pa si jih poglejmo malo pobližje. Poleg svojega gasilskega odborništva je v prostem času tudi občinski svetovalec in županov namestnik. A g. župan ga ni nič kaj vesel. A tudi po cerkvenem ključarju so se mu cedile sline, pa ga župnik menda ni hotel, baje zato, ker ima premalo časa. Ata hodijo namreč prav pogosto po kupčijah v Bohinj. Da pa pot ne postane predolga in da ni preveč mraz, ti vzame seboj mešetarja — v kijklji. Četudi je potem doma malo ropota — kaj za to. Pa še drugo nečedno navado imajo Štrukljev ata: Po gostilnah so jako glasni in to ni dobro! Kam bi ta bahavost prišla, ko bi vprašali na primer, kako je bilo takrat, ko je očka v sosedovem gozdu zgubil na čuden način denarico, ki je imela podpis? A mož se je jel poboljšavati. Zadnjič je bil namreč na Štajerskem na božji poti — pa menda vendar ne zopet z — mešetarjem kakor v Bohinju. Svetovali bi mu torej nekoliko manj glasnosti in bahavosti, kajti čimbolj se človek sam povzdiguje, tembolj se mu preiščejo obsti in srce in pri taki preiskavi se včasih zadene na prav kočljive stvari. Toliko gospodu Štrukljevemu atu za danes.

DNEVNE VESTI.

Veledenjene naše naročnike uljudno opozarjamo, da smo današnji številki priložili položnice, ter prosimo, da se blagovolijo poslužiti istih v poravnanje že zapadle naročnine ali pa da nam blagovolijo isto čimprej vpsolati za drugo poluletje. Prosimo tedaj za obratno regulacijo naročnine, da v pošiljanju lista ne nastane naročnikom in nam neprijeten presledek!

Pred državnim sodiščem se je v četrtek 3. t. m. razpravljalo o predlogu kranjskega deželne odbora za odločitev kompetenčnega spornega vprašanja med sodnimi in upravnimi oblastmi z ozirom na tožbo, ki jo je vložila mestna občina Kranj proti posestniku Štefanu Lubainscheggu pri okrajnem sodišču v Kranju zaradi odstranitve hodnika čez javno občinsko cesto. Deželni odbor je v svoji vlogi izpodbijal kompetenco sodnih oblasti in zahteval kompetenco upravnih oblasti. Minolo soboto se je v tej zadevi razglasila rzsodba državnega sodišča. Državno sodišče je zavrnilo zahtevo kranjskega deželne odbora in prisodilo kompetenco sodišču. V utemeljevanju točke navaja državno sodišče, da se mora v tem slučaju rzsoditi po določbah državljanskega zakonika, če pristoja toženemu posestniku kaka služnost na tujem svetu, vsled česar spada ta odločitev v delokrog sodišča.

Odmevi iz čitalniške petdesetletnice. Predzadnji „Gorenjec“ je označil petdesetletnico kranjske čitalnice za nekako rodbinsko prireditev „kranjske žlahte“. Odrekel ji je vsak pomen in skušal je v dolgovzornem članku odvracati meščanstvo od slavnosti. Toda tukajšnje prebivalstvo, ki ume ceniti velike zasluge čitalnice za probujo Kranja, se je smejalo obupnim, pa tudi otročjim „Gorenjčevim“ poskusom, kvariti praznično razpoloženje, in združilo se je z malimi izjemami res v eno „žlahto“, ki je na dostojen način praznovala petdesetletni obstoj „Narodne čitalnice v Kranju“. Sam ljubi bog, ki je pošiljal pred slavnostjo in pošilja sedaj po slavnosti nalive na grešno zemljo, gledal nas je minolo nedeljo skozi veliko okno. Mesto si je nadelo praznično lice in zlasti na trgu ter v glavni ulici si lahko preštel na prstih ene roke hiše brez zastav. Ali ravno te vihraje trobojnice so spravile iz ravnotežja našega gospoda dekana. Mož se je zadnje čase držal precej v rezervi. Prepustil je brezplodno politiko mlajšim, čeprav ne

sposobnejšim močem. Toda plapolajoče zastave so tako razburile Antona Koblarja, da je zopet padel v staro napako in da se je minolo nedeljo na leci prav brez potrebe obregnol ob čitalnični jubilej. Takoj po oznanilih — pozabil je celo na običajni križ — je začel propovedovati, da je mesto v zastavah radi čitalnične petdesetletnice, ki pa ne zasluži take pozornosti, kajti v kratkem bomo obhajali mnogo imenitnejši jubilej tisočpetdesetletnice prihoda sv. Cirila in Metoda na Moravsko. Ko je s to duhovito paralelo dokazal brezpomembnost čitalnične slavlja, se je spravil na čitalnico vobče, posebej pa še na njene veselice in na ljudsko knjižnico. Omenjal je med drugim, da so bili svoje dni pri čitalnici tudi duhovniki, da so bili celo med ustanovitelji in da je bil njegov prednik čitalnični odbornik, kar je pa dandanes nemogoče — ker se čitalnica vedno bolj odtujaše cerkvi! Če bi bil Koblar pred 15 leti poslušal tako pridigo, bi jo bil označil za veliko hinavščino. Ali mi tega nočemo trdit, pač pa se nam vidi, da Koblarju prav slabo pristoja, ako on, ki je svojčas na lastni koži tako občutno izkušal kruto pest takozvane cerkve, sedaj posledice po Misiji importiranega in razdirajočega klerikalizma navaja kot vzrok današnjih žalostnih razmer. Že z ozirom na svojo preteklost naj bi se g. dekan raje ne bil obregnol v čitalnično petdesetletnico in kot dekan bi moral imeti toliko takta, da bi se ne bil na tak način vtikal v prireditev, katere se je udeležilo malodane celo mesto. Vedeti je moral naprej, da s svojim modrovanjem na leci v Kranju ne bo žel nikakega priznanja in nam bi bil prihranil ekskurz v one čase, ko se je tudi neki kurat Anton Koblar odtujeval „cerkvi“, zato pa imel v slovenski javnosti tudi kaj — veljave!

Čitalnična ljudska knjižnica in Anton Koblar. Dan 6. julij je bil slavnosten dan za našo Čitalnico in tak dan se mora tudi slavnostno začeti. Res! Na vse zgodaj nam je budnica po mestnih ulicah naznanjala začetek slavnosti. Pa kaj, to je naročena stvar! Popolnoma nepričakovano in nenaročeno pa je bila Čitalnica deležna drugačnega jutranjega pozdrava, in to raz tako umestnega podija kot je leca kranjske farne cerkve, in od tako poklicane osebe, kot je naš dični dekan Anton Koblar. V prisrčnih, le njemu lastnih besedah, se je spominjal Narodne čitalnice ter posebno laskavo pozdravljal 50letno slanje njenega obstoja. S prav izvanredno iskrenostjo pa si je privoščil ljudsko knjižnico Narodne čitalnice v Kranju. Le neka težka skrb mu tlačil dobro srce in nepokvarjeno dušo: boji se, da bi se v ljudski knjižnici morda ne pohujšala katera njegovih dobrih ovčic. Naj bo le brez skrbi, vrli zastopnik našega, za čistost vnetega knezoškofa. Vse dobre knjige, kar jih nudi slovensko slovstvo, pa tudi mnogo nemškega in drugojezičnega dobrega čtiva je v naši Ljudski knjižnici vsakomur na razpolago, seveda pod vestno kontrolo knjižničarjev, ki presojojo, kaj je za mladino in kaj za odraslo občinstvo. Tako prihaja na leto približno 6000 knjig okrog 2000 izposojevalcem v roke. Le eno cvetko slovenskega slovstva se skrbno zapira v posebno skrivno omaro, ker se res bojimo, da bi se kak oženjen in neozženjen pohujšal: znano rdečo brošuro knezoškofa Antona Bonaventure. Prepričani smo, da smo dekanu s tem pojasnilom popolnoma potolažili vest. — Pa še nekaj. Povedati moramo dekanu Koblarju, da je z ozirom na njegove prisrčne besede, ki so bile namenjene ljudski knjižnici, prehitelo k prvi knjižnični uri minolo sredo zvečer tako ogromno število izposojevalcev, kot jih že mesece ni bilo in so imeli trije knjižničarji toliko posla, da so morali knjižnično uro za pol ure podaljšati. Najskrenejša hvala torej g. dekanu Koblarju za njegovo uspešno reklamo v prid ljudske knjižnice. Priporočamo se še za prihodnjic.

Prepoved obiska učenstva v sokolskih društvih razveljavljena! Upravno sodišče se je pred kratkim pečalo z znanim ministrskim razpisom o telovadbi šolskega naraščaja v sokolskih društvih ter razveljavilo ta razpis. Kako se odloča glasi v podrobnem, nam še ni znano. Vrvnanje tudi naših sokolskih društev pa objavljamo, kar pišejo o tem češki Narodni Listy: „Dve leti je visel Damoklejev meč nad sokolskimi društvii, da jim bo onemogočeno vaditi in vzgajati lastno učenstvo in naraščaj. Ministrstvo je enovito proglasilo sokolska društva za učne zavode, to je šole, ki jih je potem podvrglo predpisom šolskih zakonov. Naenkrat pa se je obrnila karta. Znani sokolski delavec, odvetnik v Brnu br. dr. L. Puchař, je dovedel stvar do upravnega rzsodišča, ki je razveljavilo ministrski razpis, kot nezakonit in tako na mah osvobodilo vsa sokolska društva in druga telovadna društva od jarma šolskega birokratizma. Senat upravnega sodišča je bil nemški in čudovito je, kako prijazno stališče je zavzel proti Sokolstvu. Izjavil je o sokolskih društvih, da se z vso pravico prizadevajo, z vadbo šolske mladine zagotoviti si svoj naraščaj, in je konstatiral, očitvidno v pouk vsem dešelnim nadzornikom na Češkem in Moravskem, da se delovanje sokolskih društev, ki imajo za namen povzdigo telesnih in nrvstvenih moči v češkem narodu, vendar bistveno razlikuje od šolske telovadbe, ki je ni moči nadomestiti s sokolsko

telovadbo. Upravno sodišče se je postavilo na stališče, da sokolska društva ni mogoče staviti v eno vrsto z zavodi, ki so ustanovljeni v učne namene in da raditega ta društva niso podvržena določbam šolskih zakonov. Zato je treba opozoriti vsa sokolska društva, da v prihodnje ne vlagajo nobenih prošenj za dovoljenje takozvanih telovadnih tečajev in da tam, kjer jim je že bila prepovedana vadba učenstva, prosto in brez katerekoli oglasitve takoj obnove telovadbo. Ona društva, katerim je namestništvo vsililo v pravila, da smejo vaditi učenstvo po poprejšnji privolitvi šolskih oblasti, store prav, če o priliki svoja pravila premene v označenem zmislu.

Od vaditeljskega zbora Sokola v Kranju: Vsled razveljavljene prepovedi obiska šolske mladine pri sokolskih društvih po upravnem sodišču, javljamo svojemu članstvu in slovenskemu občinstvu sploh, da pričemo zopet s telovadbo učencev in učenk. — V sredo dne 16. t. m. ob 9. uri dopoldne se vrši v telovadnici vpisovanje učenk, istotam istega dne ob 5. uri poldne vpisovanje nčencev. Obračamo se do starišev, da sami pripeljejo svoj naraščaj k vpisovanju. — Mesečni znesek za pouk znaša 60 vinarjev, vendar pa je mogoče z ozirom na rodbinske razmere ta prispevek znižati ali popolnoma odpustiti. V počitnicah se bode vršila telovadba učenstva po trikrat na teden: učenke dopoldne ob 9. uri v ponedeljkih, sredah in petkih, učenci iste dni popoldne ob 5. uri. — In tako se prične redna telovadba v petek t. j. 18. t. m. ob 9. uri dopoldne s telovadbo učenk in popoldne ob 5. uri s telovadbo učencev. — Na zdar!

Načelnica in načelnik.

Cesarja Franca Jožefa gimnazija v Kranju je danes teden zaključila šolsko leto 1912/13. Letno poročilo prinaša na uvodnem mestu razpravo „Kranjski mestni arhiv“ (spisal prof. Franc Komatar); pisatelj podaja zanimivo zgodovino kranjskega mestnega arhiva in navaja izvlečke iz nekaterih listin 14. in 15. stoletja. (24 strani). Na zavodu je poučevalo 19 učiteljev (ravnatelj, 13 profesorjev, 4 namestni učitelji, 1 pomožni učitelj.) — Ustanove je imelo 33 dijakov, ki so prejeli 6704/84 K; gimnazijski podporni fond je skrbel dijakom za knjige, obleko, obutev in novčno podporo. V dijaški kuhinji je dobivalo hrano 53 dijakov; deloma brezplačno, deloma proti mesečnemu odplačilu 5—6 K. Skupno število kosil znaša 8829, večerij pa 8658. Mnogo meščanskih rodbin je dajalo dijakom hrano, ali jih podpiralo z denarjem. Število dijakov koncem leta 1912/13: 307 (in 24 privatistinj.) Po rojstnem kraju: iz Kranja 43 (in 12 privatistinj), iz kranjskega sploh 233 (in 11 privat.), iz Koroške 9 (in 1 privat.), iz Primorskega 6, Štajerskega 13, Nižje Avstrijskega 1, Dalmacije 2 in Hrvaške 1. Po materinem jeziku: 301 (in 24 privat.). Slovencev, 1 Čeh in 5 Nemcev. — Po veroizpovedi: vsi katoliki. — Po stanovališču starišev; 88 (in 20 privat.) domačinov, 219 (in 4 privat) tujecev. Uspeh klasifikacije: odličnjaki 34 (in 5 privat.), prvi red 182 (in 15 privat.), splošno usposobljeni 16 (in privat.), drugi red 42 (in 2 privat.), ponavljavni izpiti 33 (in 1 privat.). — Šolnine so plačali 4800 K, sprejemnih taks 336 K, prispevkov za učila 702 K, tako za duplikate 20 K. — Neobligatni predmeti: telovadba 26, petje, 105, nem. stenografija 1. tečaj 77 (in 10 privat.), 2. tečaj 65 (in 10 privat.), slov. stenografija: 1. tečaj 51, 2. tečaj 38; risanje 1. tečaj 22, 2. tečaj 16; laščina: 1. tečaj 19, 2. tečaj 14; francoščina 17.

Matura v Kranju. Na gimnaziji cesarja Franca Jožefa v Kranju se je vršil ustmeni zrelostni izpit dne 10. in 11. t. m. Izpraševalni komisiji je predsedoval vladni svetnik dr. France Detela. Za zrele so bili spoznani: Bratina Friderik iz Ajdovščine na Primorskem, Fajdiga Ignacij iz Novega mesta, Mavčič Jožef iz Bohinjske Bistrice; Muri Adolf z Jezerskega na Koroškem; Peterlin Milan iz Zgornjega Logatca; Pogačnik Frans iz Kroke; Pretnar Blaž iz Podtabora pri Podbrezjah; Schiffrer Franc iz Zabnice; Šlibar Franc iz Radovljice (z odliko); Štampihar Nikolaj iz Kranja (z odliko); Štiglic Franc iz Radomirja na Štajerskem; Theuerschug Konrad iz Trziča (z odliko); Urbas Franc iz Kamnika. Torej je vseh 14 kandidatov izvršilo izpit z uodnim uspehom.

Izobraževalni tečaji v Kranju. Včeraj je naš mestni zastop soglasno sklenil, da se z njegovo podporo prihodnjo jesen začno v Kranju izobraževalni tečaji v prvi vrsti za mladino, ki je odrasla ljudski šoli, kakor tudi za odrasle. Poučevali bodo gimnazijski profesorji in druge usposobljene moči. Učni predmeti bodo: slovenščina, nemščina, laščina, francoščina, stenografija, knjigovodstvo; po potrebi se privzemo še druge tvarine. Več spregovorimo o tej važni kulturni zadevi prihodnjic.

Promenadni koncert godbe bo ob pol 9. uri danes zvečer na glavnem trgu.

Strupene kače. Kranjski deželni odbor je tudi letos dovolil za pokončevanje strupenih kač nagrade in sicer bode plačal za vsako glavo ubite strupene kače 50 vinarjev in ne več eno krono kakor lansko leto, to pa najbrže radi tega, ker se

je lansko leto pobilo preveč strupenih kač in so nagrade preveč potresle itak precej prazni deželni mošnjček. Ubite kače je oddajati pri županstvih, ki imajo navodila za daljne ukrepe. Nagrade se bodo razdelile meseca decembra.

Osebnosti. Dr. Fran Skaberne je imenovan za ministerjalnega tajnika v naučnem ministrstvu.

Nov večerni vlak se vpelje s 1. julijem ob nedeljah in praznikih iz Kranja v Tržič.

Slovenskim zdravnikom. Načelnik sanitetnega oddelka srbskega vojnega ministrstva generalni zdravnik dr. Sondermajer je poslal v Ljubljano brzojavko, v kateri nujno prosi slovenske zdravnike, da bi prihiteli na pomoč v Belgrad. V brzojavki pravi, da je v Belgradu 13.880 ranjencev, ki nujno potrebujejo zdravniške pomoči. Vse bolnišnice so prenapolnjene. Razna javna poslopja, kakor gledališče in razni uradi, so spremenjena v bolnišnice. — Zdravnikov primanjkuje povsodi. — Pozivamo in prosimo slovenske zdravnike, naj se tej prošnji iz Belgrada odzovejo v čim največjem številu. Potreba je velika: zdravnikov malo, ranjencev vsak dan več!

Na pomoč balkanskim ranjencem odpotuje te dni v Belgrad zdravnik d. Anton Lavrič z Viča, da vstopi v službo srbskega „Rdečega križa“. Po poročilih z Balkana primanjkuje tam silno zdravnikov. Mnogo ranjencev umira tam brez vsake zdravniške pomoči. Apelujemo za slovenske zdravnike, naj se usmilijo siromakov in naj jim pohite na pomoč.

Slovenski zdravniki v Srbijo. Kakor nam poroča odbor Društva zdravnikov na Kranjskem, so se napotili gosp. vladni svetnik dr. Edo Šlajmer, dr. Ivan Oražen in dr. Mirko Černič, v Belgrad, da posvetijo svojo pomoč srbskim ranjencem.

In državno-železniške službe. Napredovali so: v statusu I. v 7. čin. razredu stavni višji komisar in predstojnik urada za vzdrževanje železnic Ljubljana I. Nik. Polyak; v statusu II. b v 8. činovnem razredu Henrik Rebolj, oficijal, Ljubljana, drž. kol.; v 9. čin. razr. Henrik Kenda, adjunkt, Ljubljana, drž. kol. in Gustav Cancig, adjunkt na Jelenicah. V 9. čin. razr. je pomaknjen Leo Breyermann, asistent, Ljubljana, drž. kol.; v 10. čin. razr. napredujejo: Anton Sajc, asistent v Kranju; Karel Kovač, asistent na Boh. Bistrici. V statusu železniških zdravnikov napreduje v 10. šin. razredu dr. Al. Vacek na Boh. Bistrici.

Imenovanja pri državni železnici. Asistent v Lescah g. Alojzij Grošel je imenovan za adjunkta, aspiranta g. Emil Drinovec v Boh. Bistrici in g. Fran Smerdu v Lescah sta imenovana za asistenta.

Prvo slovensko pevsko društvo „Lira“ v Kamniku priredi v nedeljo, dne 15. julija 1913 v dvorani Kamniškega zdravniškega koncert s prijaznim sodelovanjem gospice Milke Novakove (klavir).

Javno zmanjševalna dražba za šolsko stavbo v Goričah se je vršila 3. julija dopoldne. Gradbeni stroški so proračunjeni na 28.000 K. Dražbe se je udeležilo 5 podjetnikov, med katerimi je stavil stavbeni mojster Angelo Molinaro iz Skofje Loke najugodnejšo ponudbo in dobil zgradbo šole za okroglo 26.400 K.

Bolezen rudečica pri prešičih, ki povzroča prešičerejem toliko škode in marsikomu uniči ves zarod, se razširja le radi tega tako občutno, ker se bolezen ne naznani, vsled česar ni mogoče odrediti zdravstvenih odredb in na videzno še zdrave prešiče za silo proti rudečici cepiti. Vsak posestnik, kateremu zbolijo prešič na rudečici, naj to v lastnem interesu takoj naznani županstvu, ki ima od pristojne politične oblasti nalog, njej taka naznanila nemudoma, če le možno brzojavno sporočiti.

Lovska dražba. Lov krajevne občine Sv. Katarina, izvzemši enklavo „Dovžanka“, se bo dne 2. avgusta l. 1913. ob 10. uri dopoldan o občinski pisarni v Tržiču potom javne dražbe v zakup oddal in sicer za dobo od 1. avgusta l. 1913. do 31. julija l. 1918. Zakupni in dražbeni pogoji se zamorejo vpogledati pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Kranju v navadnih uradnih urah.

Jugoslovanska dijaška počitniška zveza. Začele so se počitnice in mnogo dijakov — članov naše zveze je odšlo na potovanje. Pri tej priliki še enkrat opozarjamo in prosimo potujoče dijake, da se povsod na potovanju in na brezplačnih prenočiščih obnašajo dostojno, da ne bo kakšnih nepotrebnih sitnosti in nam nepotrebnih pritožb.

Potujoče dijake prosimo, da nam po počitnicah pošljejo popise svojih potovanj, da vemo, kje so potovali in v katerih krajih so brezplačna prenočišča najbolj potrebna. V začetku prihodnjega šolskega leta bo začel izhajati „Glasnik J. d. p. z.“, v katerem bomo objavljali najboljše potopise, teoretične razprave o potovanjih i. t. d. S tem bo mnogo pomagalo napredku „J. d. p. z.“ in dvignilo se bo tudi veselje do potovanja. — Vsem onim zasebnikom in tudi dijakom, ki so dali brezplačno prenočišče, se iskreno zahvalujemo in jih obenem prosimo, da nam ostanejo tudi v naprej naklonjeni. Prosimo pa jih tudi, da nam javijo vsako nerednost, ker je za vsakega člana „J. d. p. z.“ odgovoren odbor, ki bo preskrbel, da se kaj takega ne zgodi več. — Morebitne pritožbe, poročila o potovanjih, prošnje za pojasnila i. t. d. se naj pošilja za slovenske kraje na naslov: Jugoslov. dij. počit. zveza, Ljubljana, za srbohrvatske kraje na naslov: „Jugoslov. djački fer. savez“, Sušak — Reka, Boulevard 131. Ljubljana — Sušak, 10. VII. 1913.

Odbor „J. d. p. z.“

Književnost.

Narodna čitalnica v Kranju 1863—1913. Spominska knjižica, posvečena ob petdesetletnici vsem dosedanjim članom in sodelavcem, dobrotnikom in prijateljem. Sestavil prof. Makso Pirnat. Vsebina: Slavnostni prolog, zložil Engelbert Gangl (3—4). Predgovor (5—6). 1. Ustanovitev, važnejši dogodki dobrotelne prireditve, izleti, soudeležba pri slavnostnih prilikah, dobrotniki, pravila, prapor, stanovanje, prepustitev prostorov, število članov, odbor. (str. 7—31. 2. Petje in godba. (Str. 32—40.) 3. Gledališke predstave. (Str. 40—47.) 4. Predavanja (Str. 47—49.) 5. Knjižnica (Str. 49—51) 6. Ljudska galerija! (Str. 51—52.) 7. Odlični gostje. (Str. 52—55.) Imenik članov. (Str. 55—76.) 9. Spomin na dr. Janeza Mencingerja. (Str. 77—80.) Knjižico krasi slike: Strossmeir, Bleiweis, Mencinger, Šavnik. Cena 70 v.

Razno.

Občinske volitve v Trstu so sedaj končane. Slovenci so zmagali s častno večino z osem kandidati v II. okoliškem razredu, v II. mestnem razredu pa seveda laški liberalci. Slovenci so ohranili vseh 10 mandatov kakor so jih imeli dosedaj. Socijalni demokrati so izgubili 3 mandate na laške liberalce. Število slovenskih glasov je v mestu napredovalo, v okolici pa nekoliko nazadovalo, vzrok leži v priseljevanju Lahov v okolico, kar z vsemi močmi pospešuje laški magistrat.

Čez 23 let odkrit umor — priznanje na smrtni postelji. Pred 23. leti so našli v Ravensbachu umorjenega mlinarja Fleischa. Izvršil se je roparski napad. Ropar je odnesel precej blaga in denarja, med Fleischem in roparji pa se je moral, kakor je kazalo, dogoditi hud boj. Kot osumljena ropa so takrat aretirali Steirerja in Schobra. Oba pa so čez 6 tednov izpustili, ker preiskava ni mogla izkazati dokazov za krivdo. — Pred nekaj dnevi pa sta se Steirer in Schober, ki sta znana kot zelo dobra prijatelja, skregala s posestnikom Gotingerjem. Med hudim prerekanjem, ki bi se kmalu končalo s pretepom, je Gotinger očital obema prijateljema, da sta oropala in omorila pred 23 leti mlinarja Fleischa. Gotinger pravi: Moja sestra je imela svoj čas, kmalu po zločinu, skrivno ljubavno razmerje s Steirerjem. To je priznala na smrtni postelji. Obenem pa mi je povedala, da ji je Steirer takrat zaupal, da sta on in njegov prijatelj Schober oropala Fleischa. Nista ga hotela umoriti, toda ker jih je Fleisch zasačil in napadel, sta ga v boju umorila. Ko sta navzoča Steirer in Schober slišala to javno obtožbo, sta odšla iz gostilne in pobegnili. Ko sta se čez par dni vrnila, ju je orožništvo aretiralo in izročilo sodišču, ki je uvedlo ponovno preiskavo.

Društvo „Godba prostovoljne požarne brambe v Kranju.“

Poslano.*

Slavno „Vojaško veteransko društvo v Kranju“ je razposlalo svojim članom naslednjo okrožnico: (Citiramo dobesečno.)

„Vojaško veteransko društvo v Kranju“ je v seji sklenilo: Na dan Sv. Rešnjega Telesa pri procesiji je Godba požarne brambe prezirala Vojaško veteransko društvo. Prosi se, da prostovoljno prispeva, kdor more z malim prispevkom za godbo, kadar jo bo društvo rabilo!

Pod to okrožnico sta podpisana predsednik F. Hlebs in tajnik Jos. Weinberger.

Da se javnosti na enak način ne bo še nadalje po nepotrebnem begalo, je sklenilo podpisano društvo to zadevo, ki jo imenuje slavno „Vojaško veteransko društvo v Kranju“ z izrazom „preziranje“, primerno pojasniti.

Društvo „Godba“ ima približno mesečno K 120— dohodkov in K 200— izdatkov. Da se pokrije vsakomesečni primanjkljaj, se je sestavil posebni tarif cen, ki je veljaven za vse javne godbene nastope. Od vsakokratne vplačane vsote se plača v prvi vrsti godce, primerni znesek pa se da v društveno blagajno v pokritje mesečnega primanjkljaja, nadalje za popravo instrumentov in in za druge vzdrževalne potreščine, vrhutega se mora plačati za vsak nastop določena tantijema.

Vsako leto je bilo doslej par nastopov, pri katerih sta nastopili tukajšnje prost. gasilno in reševalno društvo skupno z vojaškim veteranskim društvom. Pri takih skupnih nastopih je prisostvovala vedno tudi godba. Spriču tega sta sklenili svoječasno obe društvi, da plača za nastop godbe vsako društvo polovico tarifne cene, t. j. K 1— za moža. Kmalu nato pa ni hotelo slavno Vojaško veteransko društvo ničesar slišati o tej pogodbi. Ponovno se je pripetilo, da je moralo potem gasilno društvo samo godbo plačati, ali pa je moralo društvo „Godba“ trpeti polovico tozadevnih stroškov iz lastne blagajne.

Letos pa je bila v tem oziru mala izprememba. Gasilno društvo pri procesiji ni nastopilo. Vojaško veteransko društvo pa bi rado imelo godbo za se in sicer pred procesijo, ko se prejme zastava, med procesijo in tudi po procesiji pri od-daji zastave.

Odbor godbenega društva, ki je vedno radevolje upošteval cenjeno Vojaško veteransko društvo kot domače društvo, čigar člani so bili z večine tudi podporni člani godbe, je v tem slučaju sporazumno z godbeniki, ne oziraje se na omenjeni tarif, zahteval za cel nastop samo K 18—, torej komaj 50 h za moža, in pa K 6— za tantijeme.

Ker odbor Vojaškega veteranskega društva s tem izredno nizkim zneskom tudi na ponovno vprašanje ni bil zadovoljen, godbeni odbor pa nikakor ni mogel staviti še nižjih ponudb, bi morala godba letos od procesije sv. Rešnjega Telesa izostati.

Da pa je godba pri procesiji vendarle nastopila, je vzrok edino ta, ker je dal gospod dekan Anton Koblar za ta godbeni nastop K 30—.

Glede omenjene okrožnice pa si dovoljuje vprašati podpisano društvo slavni odbor „Vojaškega veteranskega društva v Kranju“ tole:

1. Za katero godbo pa bodo ti prostovoljni prispevki? Ne le mi, ampak tudi člani Vašega cenjenega društva žele natančnejšega pojasnila, čemu in v kak namen se nameravajo nabirati prispevki za godbo!

2. Kje tiči vzrok, da se ne izpolnjujejo sklepi odborovih sej? To velja v prvi vrsti radi dogovorjenega sklepa o plačilu naših godbenikov pri skupnih nastopih, istotako pa tudi glede Vašega društvnenega pristopa kot član naše godbe z mesečnim prispevkom štirih kron!

Bodi povedano ob tej priliki na vse strani še enkrat:

Naša godba je z ozirom na tarifne cene vsekdar in vsakomur na razpolago! Kakršnegakoli „preziranja“ ne poznamo in ga tudi ne smemo poznati.

Izredno naklonjenost našo je uživalo slavno „Vojaško veteransko društvo v Kranju“ vedno, zategadelj z opravičenjem pričakujemo, da se vzame to pojasnilo blagohotno v vednost!

Odbor

društva „Godba prost. požarne brambe“.

V Kranju, dne 2. julija.

* Za vsebino tega spisa je uredništvo ogovorno le toliko, kolikor oloča dzakon.

Jamčeno čisto, jedrnato

2 52—26

MILO z znamko Solnce.

najizborneje in današnjim cenam primerno **naiceneje**

zato najbolji **nadomestek** vsem dražjim vrstam. :: Prodaja se tudi na drobno.

Tovarna: Ig. Fock, Kranj

Izdelki:

Kristalna soda, pralni lug, rudeče in črno marmorirano Eschweger milo, zeleno tržaško in belo Marzeljsko milo, ter vse ceneje vsrste pralnega mila.

Stearinske sveče. Kolomaz.

Tovarna za umetno vino. Na Dunaju je neki Martinschütz najel velike prostore, rekoč, da jih rabi za izdelovanje jabolčnika. V teh prostorih je pa v resnici napravil pravo čarovniško kuhinjo. Dovajal je semkaj cele tovore pošušeni čespej, cele sode sirupa in je iz teh stvari in vinskega kisa izdeloval umetno vino, katero je potem na prekanjen način spravljaj na kolodvor in pošiljal v Keresztur na Ogrskem, židovskemu vinotrzcu Lipschützu. Početje tega Martinschütza je postalo tržnemu nadzorništvu sumljivo in odredil je revizijo, pri kateri so prišle prav lepe stvari na dan. V prostorih „za izdelovanje jabolčnika“ so našli 50.000 litrov umetnega vina, 12.800 litrov neke brozge, ki je že vrela, 10 sodov stopljenega sladkorja, 6000 litrov umetnega „vermuta“. Izkazalo se je, da sta prava lastnika te vinske fabrike bogata Žida brata Silberstein, Martinschütz pa njiju orodje. Pri daljnem iskanju je tržna oblast na kolodvoru zaplenila še 30.000 litrov umetnega vina iz te fabrike. Koliko stotisoč litrov tega izdelka sta premetena žida spravila med ljudi, to seveda še ni dognано.

Listnica uredništva.

Raznim gg. dopisnikom: Radi preobilice grada, smo morali mnogo odložiti za prihodnjic. Prosimo torej malo potrpljenja.

Tretjo
vlagalko

sprejme takoj

Tiskarna „SAVA“.

Redka nakupna prilika!

103 Prodalo se bo v kratkem času 4-2

lepo posestvo

35 oralov, gospodarsko poslopje v dobrem stanu. Četrť ure oddaljeno od Kranja.

Pojasnila daje proti znamki za odgovor JOSIP NOVAK, Jama, p. Stražišče pri Kranju.

Pozor, trgovci in peki!

Na splošno zahtevanje sem otvoril v **KRANJU** stalno zalogo, znane najboljše, povsod priljubljene

105 3-2

Ofenpester moke

iz mlina

Prve Ofenpester akcijske družbe paromlinov v Budimpešti

kar blagovolite vzeti na znanje, ter prosim, da me počastite, kakor doslej z Vašimi cenjenimi naročili.

Glavno zastopstno tvrdka

Ivan Lininger, Ljubljana.

Stalne zaloge: Kranj, Ljubljana, Celje, Ptuj, Maribor in Gradec.

Pozor, kupovalci!

Nova trgovina v Kranju s špecerijskim blagom, oljnatimi in suhimi barvami, deželnimi pridelki, moko, otrobi, žganjem, steklom, kuhinjsko in emajlirano posodo.

Kdor hoče kupiti dobro in sveže blago, naj se potruđi v trgovino

Osvald Dobeic, Kranj

93 29-5

Glavni trg (pri Krisperju.)

kjer se prepriča vsak, da je tamkaj res dobro in točno postrežen. — Posebno se priporočam gostilničarjem in nevestam, da si predno kupijo svoje potrebščine, ogledajo mojo bogato zalogo raznoterega porcelana, križev brez in s pokrivalom, stekla in kuhinske posode po najnižjih cenah!

Najbolj varno naložen denar v celem političnem kranjskem okraju!

36 26-8

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne volge po

SPlošni rezervni zaklad (lastno premoženje) nad 325.000 kron.

Hranilnica posoja na zemljišča po 5½% na leto in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsakega pol leta po 3 krome.

Koncem leta 1912. je bilo stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 100 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam : **nad 4 milijone kron.** :

4½%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle in nedvignjene vložne obresti pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglašati radi tega pri hranilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge res varne, priča zlasti to:

da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkven denar.

Ta najstarejši denarni zavod v **Kranju**

uraduje na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne.

Kolesarji!

Ako si hočete prihraniti nepotrebnih izdatkov, tedaj ne kupite in ne naročite nikjer koles ali kolesarskih potrebščin, dokler ne poznate naših cen za leto 1913.

Najboljši in najcenejši nakup pri tvrdki

Karel Čamernik & Ko.,

72 10-12 Ljubljana, Dunajska cesta 9-12

Špecialna trgovina s kolesi in motorji, avtomobili in posameznimi deli. — Mehanična delavnica in garaža.

ZAHTEVAJTE CENIK.

Spominjajte se Ciril-Metodove družbe!

Zobozdravniški in zobotehnični atelje

dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holzacker

konc. zobotehnik

v Kranju

16 52-25

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne, izven velikih praznikov na razpolago.

Vinska veletrgovina Rudolf Kokalj, Kranj

17-25

Priporočam svoja
izvrstna, zajamčeno pristna
dolenjska, metliška, štajerska in istrijska

vina

v sodih in steklenicah

Zaloga najfinejših tu- in inozemskih šampanjcev, stekleničnih vin in mineralnih voda.

Cenjene dame mesta Kranja in Gorenjske
opozarjam na velikansko izbiro
**damskih in dekliških
slamnikov!**

Velezaloga

15-28

galanterijskega, norimberškega, modnega blaga in pletenin

A. Adamič :: Kranj

M. Rant - Kranj

trgovina s specerijskim in galanterijskim blagom

Priložnostni nakup **otroških vozičkov.**

Najraznovstnejše **špecerijsko blago.**

Kolodvorska restavracija

priporoča

vedno sveže Budjeviško pivo
ter pristna vina in dobro kuhinjo

Krasen senčnat vrt

4 52-28

Eternit

najboljše strešno kritje
prodaja najceneje tvrdka

Merkur, Peter Majdič, Kranj

18-28

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega
davka.

4 3 / 4 0 / 0

brez odbitka rentnega
davka.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

7-28

KONCERT

Paganini-orkestrion

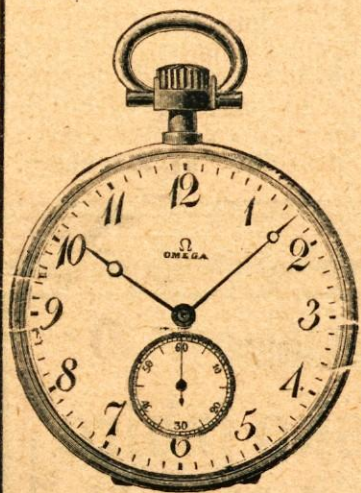
105

vsaki večer

KAVARNA

Zdravko Krajnc, Kranj-Zvezda.

12-28

Rudolf Rus

urar v Kranju poleg lekarne

Največja zaloga

ur, zlatnine in srebrnine

Priporoča se sl. občinstvu v nakup

gramofonov
in optičnega blaga.

Najnižje cene brez konkurence. Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Tiskarna „Sava“ v Kranju

Vizitke, poročna naznanila, pisma, zavitke, račune, bolete, cirkularji, letake, vabila, lepake, posmrtnice,

jukste, trgovske karte, knjige v vseh velikostih, troškovniki, brošure, časopisi in sploh vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah izvršuje v najelegantnejši obliki, hitro in najcenejše.

Semenska ajda črna in siva.

Inkarnat (rdeča detelja)

Veletrgovina J. & A. Majdič, Kranj

Deželni pridelki, špecerijsko blago.

Priznani najboljši dalmatinski portland cement
za izdelovanje opeke in cement drugih znamk za zidanje

„Salona“

Svetle sezamove tropine.

Umetna gnojila.

Seme gorenjske repe.

Gnojila za ajdo: superfosfat in kostna moka.

Najstarejša trgovina

Ferd. Sajovic v Kranju

poprej C. Pleiweiss

priporoča svojo bogato zalogo vedno najvejšega in najboljšega manufakturnega blaga.

Posebno priporoča slavnemu občinstvu za

poletno sezijo

bogato izbiro oblek za moške in ženske.

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

13-28

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

4³ / 4⁰ / 0

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.